

Вакцина против обољења изазваних хуманим папилома вирусима (ХПВ) - ХПВ вакцина (материјал намењен за рад са родитељима)

ХПВ вакцина превенира (спречава) инфекцију одређеним типовима хуманог папиломавируса (ХПВ). ХПВ вакцина је безбедна, ефикасна и штити од већине карцинома узрокованих ХПВ и гениталних кондилома (брадавица).

О ХПВ

Колико типова ХПВ постоји?

Постоји више од 120 типова ХПВ од којих око 40 могу узроковати гениталне инфекције код мушкараца и жена. Ови вируси такође могу довести до инфекције слузокоже уста и ждрела. Већина инфекција изазваних ХПВ пролази без симптома односно већина заражених и не зна да има инфекцију.

Колико је честа инфекција ХПВ-ом?

Инфекција ХПВ-ом је веома честа. Заправо, то је једна од најчешћих сексуално преносивих инфекција. ХПВ инфекција је толико честа да скоро сви сексуално активни мушкарци и жене у неком тренутку свог живота бивају заражени неким типом ХПВ-а. Већина особа никада не сазна да има инфекцију али је могу пренети свом партнеру а да нису ни свесни тога. Учесталост инфекције високоризичним ХПВ вирусима (тип 16 и 18) међу женама са нормалним цитолошким налазом износи у просеку 3,8%. Преваленца се краће од 9,7% (земље источне Европе) до 2,6% (земље западне Европе).¹ Према подацима Центра за контролу болести из САД око 79 милиона Американаца је тренутно инфицирано ХПВ-ом. Сваке године се бележи око 14 милиона новозаражених.²

Ако је ХПВ инфекција толико честа да ли је то заиста забрињавајуће?

Највећи број заражених особа никада не добије симптоме или било какве здравствене проблеме. Већина ХПВ инфекција (9 од 10) прође спонтано у периоду од око 2 године. Међутим, ХПВ инфекција може перзистирати и довести до озбиљних здравствених тешкоћа. Здравствени проблеми узроковани ХПВ инфекцијом укључују:

- Гениталне кондиломе (брадавице)
- Карцином цервикса (грлић материце код жена)
- Орофарингеални карцином (карцином усне дупље и ждрела укључујући базу језика и тонзиле) код оба пола

- Карцином ануса код оба пола
- Карцином вулве и вагине код жена
- Карцином пениса код мушкараца

Колико људи добије карцином и/или гениталне кондиломе узроковане ХПВ-ом?

Учесталост инфекције високоризични ХПВ вирусима (тип 16 и 18) је у просеку међу 73,4% жена у Европи које имају карцином грлића материце.¹ Сваке године, око 17.500 жена и око 9.300 мушкараца у САД-у оболи од карцинома узрокованих ХПВ-ом. Такође, у сваком тренутку, око 1 од 100 сексуално активних одраслих особа има гениталне кондиломе.²

Како се преноси ХПВ?

Инфекција се преноси директним контактом са зараженом кожом или слузокожом, најчешће сексуалним путем. У већини случајева инфекција настаје током вагиналног или аналног сексуалног односа. Особа може добити ХПВ инфекцију иако њен партнер (било да је различитог или истог пола) нема знаке или симптоме инфекције и чак после више година од њеног или његовог сексуалног контакта са инфицираним особом. Већина људи није ни свесна тога да је инфицирана. Они такође не знају да могу пренети ХПВ свом(јим) сексуалном(им) партнеру(има). Такође је могуће да се неко инфицира са више типова ХПВ-а.

Који су други начини да неко добије ХПВ?

Не тако често, али понекад се може десити да трудница заражена ХПВ-ом вирус пренесе новорођенчету током порођаја. У том случају, код бебе може доћи до развоја рекурентне респираторне папиломатозе (РРП), ретког стања које карактерише појава кондиллома (слични гениталним кондиломима) у усној дупљи и ждрелу.

Да ли се ХПВ може пренети коришћењем тоалета?

До сада није забележено да је особа добила ХПВ инфекцију коришћењем заједничког тоалета. У сваком случају, неки људи могу бити изложени ХПВ-у коришћењем сексуалних помагала које је претходно користила особа заражена ХПВ-ом.

ХПВ вакцине

Ко би требало да прими ХПВ вакцину?

Сва деца узраста 11 односно 12 година би требало да приме препоручене дозе ХПВ вакцине. Тинејдери оба пола који нису као деца примили ову вакцину могу да је приме касније. Младе жене могу да приме вакцину до 26. а млади мушкарци до 21. године живота. Такође, вакцина се препоручује мушкарцима са повећаним ризиком у понашању за добијање полно преносиве инфекције.

Зашто се вакцина препоручује у тако младом животном добу (узрасту)?

Да би ХПВ вакцина била ефикасна мора се примити пре излагања ХПВ-у односно пре ступања у сексуалне односе. Нема разлога да се чека да тинејдери ступе у сексуалне односе па да им се тада понуди имунизација ХПВ вакцином. Деца у претинејдерском периоду могу примити све препоручене дозе ХПВ вакцине много пре него што ступе у било коју врсту сексуалног односа и тиме се изложе вирусу. Такође, ХПВ вакцина изазива бољи имуни одговор код деце у претинејдерском периоду него код старијих тинејдера и младих жена.

Да ли је вакцина ефикасна и у случају када сте већ имали сексуалне односе?

Чак и када је неко већ имао сексуалне односе може да прими ХПВ вакцину. Како ХПВ инфекција обично настаје брзо након што особа први пут ступи у сексуалне односе, она не мора бити изложена свим типовима ХПВ-а који су садржани у вакцини и вакцинацијом ће добити заштиту од инфекције оним ХПВ којима није била изложена (делимична заштита).

Да ли и дечаки такође треба да приме ХПВ вакцину?

Да. Ова вакцина помаже у превенцији инфекције врстама ХПВ-а који могу узроковати карцином усне дупље, ждрела, пениса и ануса. Вакцина такође превенира појаву гениталних кондиллома. Када су дечаки вакцинисани, они имају мање могућности да пренесу ХПВ инфекцију својим партнеркама.

Како делује ХПВ вакцина?

ХПВ вакцина функционише изузетно добро. Клиничка испитивања су показала да вакцина пружа скоро 100% заштите од преканцерозних лезија а квадривалентна ХПВ вакцина и од гениталних кондиллома изазваних типовима који се налазе у вакцини. У периоду од 2006. године, када је вакцина први пут препоручена, бележи се редукација ХПВ инфекција од 56% код тинејдерки у САД, иако је обухват имунизацијом ХПВ вакцином био релативно низак. Истраживања такође показују смањење појаве гениталних кондиллома код тинејдера. У другим земљама као што је нпр. Аустралија где је покривеност ХПВ вакцинацијом већа, дошло је до редукације броја случајева преканцерозних лезија грлића материце код младих жена. Такође, појава гениталних

кондилома је значајно смањена код младих жена и мушкараца у Аустралији од како је почела да се примењује ХПВ вакцина.

Колико траје заштита ХПВ вакцином?

Заштита ХПВ вакцином је дуготрајна. Подаци добијени на основу клиничких студија и испитивања која су у току указују да заштита траје најмање 10 година и притом не губи на ефикасности. Нису забележени подаци о томе да се заштита настала након вакцинације временом губи.

Како знамо да је ХПВ вакцина безбедна?

Све вакцине које су у примени претходно пролазе обимно дугогодишње испитивање безбедности пре него што се од стране одговарајућих регулаторних тела одобри за примену. Када једном почну да се примењују, континуирано се прати њихова безбедност и ефикасност. За обе ХПВ вакцине, Gardasil i Cervarix, врши се непрестано праћење појаве нежељених реакција. Центар за контролу болести из САД нпр. користи три система за праћење и евалуацију безбедности вакцина након добијања дозволе за промет (након њиховог пуштања у промет). **У нашој земљи, праћење нежељених реакција након вакцинације у надлежности је Агенције за лекове и медицинска средства Србије и Института за јавно здравље Србије.**

Спроведене су бројне студије у циљу испитивања безбедности ХПВ вакцина. Међутим, ни у једној од ових студија нису потврђени озбиљни проблеми по питању безбедности. Резултати анализе безбедносних студија за ХПВ вакцине слични су резултатима анализа безбедносних студија за друге адолесцентске вакцине. У дугогодишњим студијама и праћењу безбедности ХПВ вакцине које је започето још 2006. године када је вакцина први пут пуштена у промет, нису забележена озбиљна безбедносна стања узрочно повезана са ХПВ вакцинацијом.

Који су нежељени ефекти након примене ХПВ вакцине и колико често се јављају?

Познато је да при примени ХПВ вакцине може доћи до појаве неких благих до умерених нежељених реакција. Оне не трају дуго и обично пролазе спонтано. Ово укључује:

- Реакције на месту примене вакцине (надлактица) као што су:
  - бол (код око 8 од 10 особа)
  - црвенило или оток (код око 1 од 4 особа)

- Повећана температура:
  - блага -37.7° Ц (код око 1 од 10 особа)
  - умерена -38.8°Ц (код око 1 од 65 особа)
- Друге реакције:
  - главобоља (код око 1 од 3 особе)

Пролазне несвестице и с њом повезани симптоми као што су неконтролисани покрети (трзаји) могу се јавити након било које медицинске процедуре укључујући и вакцинацију. Доступни подаци указују да су несвестице након вакцинације много чешће код адолесцената. Седење или лежање 15-ак минута након примања вакцине може помоћи у превенцији несвестице и повреда изазваних падом. Могуће је да пацијент осећа ошамућеност, несвестицу, омаглицу или зујање у ушима. Алергијске реакције опасне по живот веома ретко су узроковане вакцинама. Уколико се јаве, то би се могло десити у периоду од 5 минута до неколико сати након вакцинације.

Може ли вакцина изазвати карцином?

ХПВ вакцина је произведена од једне врсте вирусног протеина који не може изазвати ХПВ инфекцију или карцином.

Да ли вакцина може изазвати проблеме у вези са фертилитетом (плодношћу)?

Нема података који сугеришу да би примена ХПВ вакцине могла имати ефекте на плодност.

Литература:

1. Bruni L, Barrionuevo-Rosas L, Albero G, Aldea M, Serrano B, Valencia S, Brotons M, Mena M, Cosano R, Muñoz J, Bosch FX, de Sanjosé S, Castellsagué X. ICO Information Centre on HPV and Cancer (HPV Information Centre). Human Papillomavirus and Related Diseases in the World. Summary Report 2015- 12-23. [Data Accessed]

2. Centers for Disease Control and Prevention. 2014. "Human Papillomavirus (HPV): Genital HPV Infection— Fact Sheet." <http://www.cdc.gov/std/HPV/STDFact-HPV.htm> (June 9, 2014) See more at: <http://www.ncqa.org/ReportCards/HealthPlans/StateofHealthCareQuality/2015TableofContents/HPV.aspx#sthas.h.x1h075HZ.dpuf>